

ŘÍMSKÉ NOVINKY

Před měsícem jsme se, vážení přátelé, vypravili do Říma. Dnes tam ještě zůstaneme, konkrétně v Římě 4.–5. křesťanského století. V této době zde totiž dochází k určitým změnám v podobě slavení křesťanských bohoslužeb neboli liturgie.

Jak jsme si již řekli, tuto dobu rámuji některé důležité historické události. Na počátku 4. století je to jistá „legalizace“ křesťanství, kterému je v Římské říši dovoleno působit veřejně, bez obav z pronásledování, a to spolu s ostatními starověkými náboženskými systémy. Na konci století 5. je to rozpad římského impéria v jeho západní, latinsky mluvící části. Někde uprostřed – na přelomu 4. a 5. století – pak stojí vláda císaře Theodosia, který v letech 391–392 definitivně zakázal staré antické pohanství; křesťanství se tak vlastně stalo „státním náboženstvím“.

Po smrti císaře Theodosia se Římská říše štěpí – na západě přetrvává státní správa několik desetiletí, ovšem císařové již dávno nesídlí v Římě, nýbrž v jiných městech blízko hranic, aby mohli účinněji řídit obranu před nájezdy takřčených „barbarů“. Nastává totiž takzvané „stěhování národů“, které dává vzniknout základům národní Evropy, jak ji známe dosud. Na východě trvá říše Východořímská neboli Byzantská, fungující stát velmi spjatý s církví, který přečká dalších tisíc let existence.

PROČ VÁM TO VLASTNĚ ŘÍKÁM?

Shrňme si, k čemu dochází: církev se velmi rozrůstá početně a její představitelé získávají společenské uznání. V téže době dochází k většímu odcizení mezi řeckým Východem a latinským Západem. A konečně právě na tomto Západě se hrotí státní správa; můžeme dokonce říci, že jediné, co v této chaotické době funguje, je církev a její struktura.

Početní nárůst křesťanů měl za následek větší upevnění podoby bohoslužeb.

Znáte to ostatně z běžného života – čím více se vás účastní nějaké hry, zábavy, sportu či jiného programu, tím lépe je potřeba stanovit pravidla. V bohoslužbě tedy doznívá období improvizace, volné tvorby ponechané na tvůrčím přístupu např. konkrétního biskupa.

Ocenění církve a jejích představitelů se odráží také v podobě oděvů používaných při bohoslužbách. Z nejstarších vyobrazení víme, že oděv biskupů, kněží a jáhnů se prakticky nelišil od oblečení dalších účastníků; byl snad jen trochu slavnostnější. Od 4. století pak zvláště biskupové začínají užívat některá hodnostní označení vyšších státních úředníků. Když se však v souvislosti s rozpadem starověké civilizace mění podoba společnosti, a to včetně módy, zůstávají v užívání při bohoslužbách běžné starořímské šaty.

Podívejme se například na to, proč jednotlivým bohoslužebným oděvům říkáme právě tak a nejinak. Při bohoslužbě je zá-

kladním šatem alba. Latinské albus znamená „bílý“, jde tedy o jednoduché oblečení bílé barvy. Přes něj se nosí štola – přes latinské stola z řeckého stolé, což znamená prostě „kus oblečení“. Je to koneckonců základní odznak jáhna či kněze (a biskupa).

Jáhen navíc obléká dalmatiku. Ta se původně nosila v kraji jménem Dalmácie, odtud i její pojmenování. Kněz pak nosí přes albu a štolu ornát. Latinské ornatus znamená „ozdobený“, šlo tedy o zvláště zdobené roucho. Někdy se mu říká také kazule, což je zajímavé – latinské casula je totiž doslo-

va „domeček“. Kryje totiž kněze ze všech stran – jako čtyři stěny domu. (A zkuste hádat, odkud přišla do češtiny „košile“!) Biskupa nadto poznáte podle mitry, což v řečtině znamenalo mj. „přilbice“.

LATINA, ČI ŘEČTINA?

Správná otázka! V souvislosti s rozpadem Římské říše na západní a východní část ztrácí řečtina své výjimečné postavení v samotném Římě. Již v polovině 3. století přibývá křesťanů, pro které je řečtina cizím, nesrozumitelným jazykem. Na konci 4. století píše jeden z autorů o křesťanech, kteří „zpívají řecky, ovšem nerozumějí významu slov – Duch Svatý, kterého obdrželi při křtu, však jistě rozumí potřebám jejich srdce“.

Zásadní význam pro přijetí latiny do bohoslužby byl solidní překlad Písma do lidového jazyka. Nezapomeňme, že Nový zákon byl napsán řecky a Starý zákon byl do řečtiny kvalitně přeložen. Latinské překlady v různých verzích existovaly, ovšem nebyly jednotné ani v obsahu, ani v kvalitě.

Po roce 382 povzbudil papež Damasus svého spolupracovníka, nesmírně vzdělaného a schopného kněze Jeronýma, aby konečně vypracoval kvalitní latinský překlad Písma Starého i Nového zákona. Svátý Jeroným vzal tento úkol skutečně za svůj a pracoval na něm více než dvacet let. Vycházel přitom z existujících překladů, ale i z původních jazyků. Vznikl tak latinský text, později nazvaný Vulgata, tedy „lidová“, rozšířená verze.

A s tímto „lidovým“ překladem dovršil svou cestu do liturgie i „lidový“ jazyk – latina.

Svátý Jeroným (v kalendáři ho najdeme 30. září) proslul svým výrokem: „Neznalost Písma je neznalost Krista.“ Vyprošujme si tedy na jeho přímluvu, ať z bohatého pokladu Božího slova, který nám církev nabízí při každé bohoslužbě, dokážeme skutečně čerpat v hojnosti – a s vděčností, že můžeme o Kristu slyšet a mluvit srozumitelně.

Vděčné porozumění přeje otec Zdeněk Drátka

Foto: Zbyněk Šišpera - Člověk a víra; tichr - Adobe stock

ZBYNĚK PAVIENSKÝ ČAČIKANO ROM CZINA

ŽIVOT MALÉHO ROMA CEFERINA GIMÉNEZ MALLA BYL VELICE JEDNODUCHÝ. STŘÍDALA SE V NĚM PRÁCE A ZÁBAVA. A PŘEDEVŠÍM SE CELÝ ODEHRÁVAL POD ŽHAVÝM ŠPANĚLSKÝM SLUNCEM.

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ.